# Pierādījumu iegūšana

Portugāle

## 1 Pierādīšanas pienākums

**1.1 Kādi ir pierādīšanas pienākuma noteikumi?**

Vispārīgi noteikumi par pierādīšanas pienākumu ir paredzēti Portugāles Civilkodeksa 342.–348. pantā.

**1.2 Vai pastāv noteikumi, kas atbrīvo noteiktus faktus no pierādīšanas pienākuma? Kādos gadījumos? Vai ir iespējams iesniegt pierādījumus, lai pierādītu, ka kāds juridisks pieņēmums, nav pareizs?**

Jā, pastāv noteikumi, saskaņā ar kuriem noteikti fakti ir atbrīvoti no pierādīšanas pienākuma.

Šādos gadījumos:

Portugāles Civilprocesa kodeksa 412. pants — Fakti, kuriem nav nepieciešami paskaidrojumi vai pierādījumi;

Portugāles Civilkodeksa 350. pants — Tiesību prezumpcijas.

Tomēr tiesību prezumpcijas var atspēkot, pierādot pretējo, izņemot gadījumus, kad likums to aizliedz (Portugāles Civilkodeksa 350. panta 2. punkts).

**1.3 Kādā apmērā tiesai ir jābūt pārliecinātai par kādu faktu, lai tā varētu pamatot savu spriedumu ar šo faktu?**

Tiesnesis brīvi novērtē pierādījumus, pamatojoties uz saprātīgu pārliecību par katru faktu. Tiesas brīvajā pierādījumu novērtējumā neiekļauj faktus, kuru pierādīšanai tiesību akti paredz īpašas formalitātes, vai faktus, kurus var pierādīt tikai ar dokumentiem vai kuri ir pilnībā pierādīti ar dokumentiem, ar pušu vienošanos vai atzīšanos (Portugāles Civilprocesa kodeksa 607. panta 5. punkts).

Tiesai ir jāizvērtē visi iesniegtie pierādījumi neatkarīgi no tā, vai tos iesniegusi puse, kurai ir pienākums tos sniegt; minētais nosacījums neskar noteikumus, kas atzīst fakta pierādījumus par nebūtiskiem, ja tos neiesniedz konkrēta ieinteresētā persona (Portugāles Civilprocesa kodeksa 413. pants).

Katra pierādīšanas līdzekļa vērtība atšķiras atkarībā no tā veida (Portugāles Civilkodeksa 369.–396. pants).

## 2 Pierādījumu iegūšana

**2.1 Vai pierādījumi vienmēr jāiesniedz kādai no lietas pusēm, vai arī atsevišķos gadījumos tiesnesis var iegūt pierādījumus pēc savas iniciatīvas?**

Pierādījumu iegūšana ne vienmēr notiek, pamatojoties uz lietas dalībnieka pieteikumu.

Portugāles tiesību aktos noteikts “izmeklēšanas princips”, proti, tiesneša pienākums pat pēc paša iniciatīvas veikt vai uzdot jebkādas darbības, kas nepieciešamas, lai noskaidrotu patiesību strīdā un to taisnīgi izšķirtu, ņemot vērā faktus, ko tiesnesis ir likumīgi tiesīgs pārbaudīt (Portugāles Civilprocesa kodeksa 411. pants).

**2.2 Ja kādas puses lūgums pieņemt pierādījumu tiek apmierināts, kas notiek tālāk?**

Pirmstiesas uzklausīšanā vai, ja nepieciešams, ar rīkojumu tiesa nosaka, kuri pierādīšanas līdzekļi ir pieņemami un var tikt iesniegti (Portugāles Civilprocesa kodeksa 591. un 593. pants).

Parasti pierādījumu uzklausīšana notiek noslēdzošajā tiesas sēdē (Portugāles Civilprocesa kodeksa 604. panta 3. punkts). Tomēr izņēmuma kārtā tiesa var atļaut iesniegt pierādījumus agrākā stadijā (Portugāles Civilprocesa kodeksa 419. pants).

Ja pēc tiesas procesa beigām tiesnesis uzskata, ka viņa rīcībā nav pietiekamas informācijas, viņš var atsākt tiesas procesu, lai uzklausītu personas pēc savas izvēles un uzdotu veikt citas nepieciešamās darbības (Portugāles Civilprocesa kodeksa 607. panta 1. punkts).

**2.3 Kādos gadījumos tiesa var noraidīt puses lūgumu pieņemt pierādījumu?**

Kopumā, ievērojot Portugāles Civilprocesa kodeksa 6. pantā noteikto procesuālo pienākumu, tiesnesim ir jānoraida pierādījumi, kas nav būtiski vai ir tikai novilcinoši.

Turpmāk uzskaitīti daži piemēri, kādos gadījumos pieteikumu par pierādījumu iegūšanu var pilnībā vai daļēji noraidīt:

liecinieku skaita ierobežojums (Portugāles Civilprocesa kodeksa 511. pants);

šķēršļi (Portugāles Civilprocesa kodeksa 496. pants);

zvērests un sākotnēja nopratināšana (Portugāles Civilprocesa kodeksa 513. pants);

fakti, uz kuriem var pamatoties puses liecība (Portugāles Civilprocesa kodeksa 454. pants).

**2.4 Kādi ir dažādie pierādījumu veidi?**

Ir šādi pierādīšanas līdzekļi:

prezumpcijas (Portugāles Civilkodeksa 349. pants);

vainas atzīšana (Portugāles Civilkodeksa 352. pants);

pušu izteikumi (Portugāles Civilprocesa kodeksa 466. pants);

dokumentāri pierādījumi (Portugāles Civilkodeksa 362. pants);

ekspertīze (Portugāles Civilkodeksa 388. pants);

pierādījumi, kas iegūti pārbaudē (Portugāles Civilkodeksa 390. pants);

mutvārdu liecība (Portugāles Civilkodeksa 392. pants);

kustama vai nekustama īpašuma uzrādīšana (Portugāles Civilprocesa kodeksa 416. panta 1. punkts).

**2.5 Kādas ir metodes, lai iegūtu pierādījumus no lieciniekiem, un vai tās atšķiras no metodēm, kādas izmanto, lai iegūtu pierādījumus no lieciniekiem, kas ir eksperti? Kādi ir noteikumi attiecībā uz rakstveida pierādījumu un eksperta atzinuma/viedokļa iesniegšanu?**

Ir dažādi veidi, kā iegūt mutvārdu liecības, saskaņā ar Portugāles Civilprocesa kodeksa 452., 456., 457., 466., 500., 501., 502., 503., 506., 518. un 520. pantu:

pusēm un lieciniekiem ierodoties personiski vai, izmantojot tehniskus līdzekļus, saskaņā ar Portugāles Civilprocesa kodeksa 502. pantu;

nopratināšana ar tiesas uzdevumu (Portugāles Civilprocesa kodeksa 500. panta b) punkts);

nopratināšana dzīvesvietā vai dienesta galvenajā mītnē (Portugāles Civilprocesa kodeksa 503. pants);

rakstiska nopratināšana (Portugāles Civilprocesa kodeksa 517. pants);

rakstiska liecība (Portugāles Civilprocesa kodeksa 518. pants);

tieša saziņa starp tiesu un liecinieku (Portugāles Civilprocesa kodeksa 520. pants);

nopratināšana uz vietas (Portugāles Civilprocesa kodeksa 501. pants).
Ekspertu liecību iegūšanas līdzekļi saskaņā ar Portugāles Civilprocesa kodeksa 486., 490. un 492. pantu atšķiras no iepriekš minētajiem liecinieku pierādījumu iegūšanas līdzekļiem un ir šādi:
eksperti piedalās noslēdzošajā tiesas sēdē, ja to pieprasa kāda no pusēm vai ja šādu rīkojumu dod tiesnesis. Ekspertus no uzņēmumiem, laboratorijām vai oficiāliem dienestiem uzklausa videokonferencē no viņu darba vietas (Portugāles Civilprocesa kodeksa 486. pants);
tiesa var veikt priekšmetu vai personu pārbaudi, veikt apmeklējumus uz vietas vai dot rīkojumu rekonstruēt faktus; tiesnesi var pavadīt speciālists, ja to uzskata par lietderīgu (Portugāles Civilprocesa kodeksa 490. un 492. pants).
Noteikumi par rakstisku liecību, ziņojumu vai ekspertu atzinumu sniegšanu ir paredzēti Portugāles Civilprocesa kodeksa 416. pantā.

**2.6 Vai kādas noteiktas pierādīšanas metodes ir nozīmīgākas par citām?**

Jā, pierādījuma vērtība mainās atkarībā no katra pierādīšanas līdzekļa veida (skatīt atbildi uz 1.3. jautājumu).

**2.7 Vai noteiktu faktu pierādīšanai ir obligāti jāizmanto noteikta veida pierādīšanas metodes?**

Jā, konkrēti šādos gadījumos:
juridiska prasība par rakstisku dokumentu (Portugāles Civilkodeksa 364. pants);
juridiskās formas neievērošana (Portugāles Civilkodeksa 220. pants).

**2.8 Vai lieciniekam saskaņā ar likumu ir pienākums sniegt liecību?**

Visām personām neatkarīgi no tā, vai tās ir lietā iesaistītās puses, ir pienākums palīdzēt atklāt patiesību saskaņā ar Portugāles Civilprocesa kodeksa 417. pantu.

**2.9 Kādos gadījumos liecinieks var atteikties sniegt liecību?**

Gadījumi, kad liecinieks var likumīgi atteikties liecināt, ir noteikti Portugāles Civilprocesa kodeksa 497. pantā.

**2.10 Vai pret personu, kura atsakās liecināt, var piemērot sankcijas vai likt sniegt liecību piespiedu kārtā?**

Visām personām neatkarīgi no tā, vai tās ir lietā iesaistītās puses, ir pienākums palīdzēt atklāt patiesību saskaņā ar Portugāles Civilprocesa kodeksa 417. pantu.
Personām, kas atsakās sadarboties, piemēro naudas sodu, neskarot iespējamos piespiedu līdzekļus (Portugāles Civilprocesa kodeksa 417. panta 2. punkts). Ja liecinieks neierodas bez attaisnojoša iemesla, tiesa var piemērot naudas sodu vai likt lieciniekam ierasties piespiedu kārtā (Portugāles Civilprocesa kodeksa 508. panta 4. punkts).

**2.11 Vai ir personas, no kurām nedrīkst iegūt liecības?**

Jā, pierādījumus nevar iegūt šādos gadījumos:
personas, kuras nav garīgi spējīgas liecināt, nevar būt liecinieki (Portugāles Civilprocesa kodeksa 495. pants);
personām, kuras var liecināt kā lietā iesaistītās puses, ir aizliegts sniegt liecības kā lieciniekiem (Portugāles Civilprocesa kodeksa 496. pants).

**2.12 Kāda ir tiesneša un pušu loma, uzklausot liecinieku? Kādos apstākļos liecinieku var uzklausīt videokonferencē vai ar citu tehnisku līdzekļu palīdzību?**

Tiesneša un lietas dalībnieku lomu liecinieka nopratināšanā reglamentē Portugāles Civilprocesa kodeksa 516. pantā paredzētie noteikumi par liecību sniegšanu.
Noslēdzošajā tiesas sēdē liecinieki sniedz liecības klātienē vai ar videokonferences starpniecību (Portugāles Civilprocesa kodeksa 500. pants). Liecinieku nopratināšanu ar tehniskiem līdzekļiem, piem., telekonferencē, reglamentē Portugāles Civilprocesa kodeksa 502. pants.

## 3 Pierādījuma izvērtēšana

**3.1 Ja puse liecību ieguvusi nelikumīgi, vai tiesai ir kādi ierobežojumi sprieduma pieņemšanā?**

Jā. Kā piemēru var minēt pierādījumus, kas iegūti, neievērojot privātās un ģimenes dzīves neaizskaramību un cilvēka cieņu, kā noteikts Portugāles Civilprocesa kodeksa 490. pantā.

**3.2 Ja esmu viena no lietas pusēm, vai mans paziņojums tiks uzskatīts par liecību?**

Jā. Ar tiesvedības puses liecību var tikt iegūta atzīšanās, kurā tiesvedības puse atzīst faktu, kas viņam vai viņai nāk par sliktu un dod labumu pretējai pusei (Portugāles Civilkodeksa 352. pants un Portugāles Civilprocesa kodeksa 452. pants).
Tiesa brīvi izvērtē pušu nostājas izklāstus, izņemot, ja tie ietver atzīšanos (Portugāles Civilprocesa kodeksa 466. panta 3. punkts).

## 4 Vai šī dalībvalsts saskaņā ar Pierādījumu iegūšanas regulas 2. panta 1. punktu ir norādījusi citas iestādes, kas ir kompetentas iegūt pierādījumus tiesvedības civillietās vai komerclietās nolūkiem atbilstoši regulai? Ja ir, kādās tiesvedībās tās ir kompetentas iegūt pierādījumus? Vai tās var tikai pieprasīt pierādījumu iegūšanu vai arī palīdzēt pierādījumu iegūšanā, pamatojoties uz citas dalībvalsts pieprasījumu? Skatīt arī paziņošanu saskaņā ar Pierādījumu iegūšanas regulas 2. panta 1. punktu.

Portugāle nav norādījusi citas iestādes, un par pierādījumu iegūšanu tiesvedības vajadzībām ir atbildīgas Portugāles tiesas.

**Piemērojamie tiesību akti**

Portugāles Civilkodekss
Portugāles Civilprocesa kodekss

**Piezīme.**

Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkla pilsoniskās sabiedrības kontaktpunktam, tiesām, kā arī citām struktūrām un iestādēm nav saistoša šajā faktu lapā sniegtā informācija, uz kuru var attiekties judikatūras interpretācijas izmaiņas. Lai gan faktu lapas tiek regulāri atjauninātas, tomēr ir jāizlasa spēkā esošie tiesību akti.
Lapa atjaunināta: 27/11/2023
Šīs lapas versiju savā valodā uztur attiecīgais Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkla kontaktpunkts. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviesušas kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Ne Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkls, ne Eiropas Komisija neuzņemas nekādu atbildību par šajā dokumentā ietverto vai minēto informāciju vai datiem. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.